

Якимчук Г. В.

наукова співробітниця лабораторії психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України, Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1272-6290>

ПРОБЛЕМИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ

В умовах воєнного стану і небезпек через військові дії забезпечення належної роботи закладів освіти, інклюзивно-ресурсних центрів є викликом у забезпеченні доступності освіти дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Проте попри складнощі система освіти продовжує пристосовуватися до воєнних умов, упроваджувати нові підходи та розширювати можливості підтримки дітей з ООП.

Серед основних проблем забезпечення неперервності освіти дітей залишаються: безпекова ситуація, переміщення здобувачів освіти та фахівців і пов'язані з цим зміни у формах надання послуг (змішані та дистанційні формати).

Дистанційна форма навчання стала невід'ємною частиною реалізації безперервності освітнього процесу незалежно від зовнішніх обставин. З 1 вересня 2025 р. упроваджено адаптовані зміни щодо особливостей дистанційного навчання в закладах освіти [1]. Неперервність корекційно-розвиткового складника навчання осіб з ООП у закладах загальної середньої та дошкільної освіти за дистанційною формою забезпечується врахуванням індивідуальної програми розвитку, індивідуальних потреб, можливостей, здібностей, мотивації й інтересів таких осіб, проведенням додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять (послуг) із використанням технологій дистанційного навчання за погодженням із батьками, участю асистента вчителя та/або асистента учня [2].

Збереження освітнього процесу для згаданої категорії дітей має вирішальне значення для зменшення негативного впливу на загальний розвиток дитини з ООП нерегулярності надання корекційно-розвиткової допомоги. Проте, незважаючи на розширення можливостей організації дистанційного навчання і тривалий час застосування його технологій, досі спостерігаються характерні проблеми в його реалізації зі здобувачами з ООП під час війни. Озвучимо такі з них:

- необхідність індивідуального підходу та спеціальних методик навчання дітей з ООП у дистанційному форматі;
- необхідність розширення спектра послуг через виникнення в дітей труднощів психологічного характеру, пов'язаних із травмівним психоемоційним впливом через бойові дії, який ускладнює здатність до навчання [3];
- відсутність живого спілкування з однолітками й учителями, що призводить до соціальної ізоляції та зниження комунікативних навичок;

- недостатність мотивації, що ускладнює процес навчання та вимагає додаткових зусиль від батьків і вчителів;
- необхідність значної участі батьків у навчанні дітей за дистанційною формою, наявності в них часу та навичок роботи з дітьми [4];
- необхідність психолого-педагогічної підтримки та консультативної роботи з батьками й педагогами;
- ускладненість забезпечення безперебійного зв'язку через постійні повітряні тривоги та відключення електроенергії;
- брак кадрового потенціалу й фінансування послуг.

Отже, перспективним інструментом недопущення поглиблення порушень психофізичного розвитку через тривале відчуження дітей з ООП від навчання та розвитку залишається дистанційне навчання.

Дистанційне навчання дітей з ООП стикається з викликами, які можна розглядати як зовнішні чи внутрішні бар'єри на шляху успішного впровадження дистанційної освіти. На противагу цьому усунення перешкод, не пов'язаних із військовими діями, а саме адаптація технологій та індивідуалізація навчання за активної участі батьків і фахової підтримки, здатне поліпшити процес навчання й розвитку дітей з ООП у дистанційному форматі.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки України щодо забезпечення здобуття загальної середньої освіти в умовах воєнного стану : лист Міністерства освіти і науки України від 17.06.2025 № 865. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-zmin-do-deiakykh-normatyvno-pravovykh-aktiv-ministerstva-osvity-i-nauky-ukrainy-shchodo-zabezpechennia-zdobuttia-zahalnoi-serednoi-osvity-v-umovakh-voiennoho-stanu> (дата звернення: 19.10.2025).

2. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2020 № 1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text> (дата звернення: 19.10.2025).

3. *Прохоренко Л.* Діяльність інклюзивно-ресурсних центрів в умовах війни: міфи та реалії. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови.* 2025. № 1 (26), С. 183–199. DOI: <https://doi.org/10.33189/epsn.v1i26.285>.

4. Організаційно-функціональні моделі інклюзивно-ресурсних центрів в умовах децентралізації (з досвіду роботи) / авт. кол.: Т. В. Жук, Т. Д. Ілляшенко, Т. Д. Каменчук, А. Г. Обухівська, Г. В. Якимчук ; за ред. А. Г. Обухівської, Т. Д. Ілляшенко. Київ : Український наук.-метод. центр практ. психології і соц. роботи, 2022. 102 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732630/1/Organization%20models%20IRC.pdf>.